

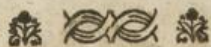
§. I.

"Hominem obiectum esse amplissimum, & magnis voluminibus argumentum suppeditare posse", quod monuit *Morkofius*, Polyhistor quondam celeberrimus, in libro ita inscripto Tom. II. Lib. II. Part. II. §. I. Cap. XLVII. de homine, lubenter concedo, iisdemque rationibus confirmare studeo, quibus suum corroboravit iudicium magni vir nominis. Nullum enim est corpus humano elaboratius, quod praeterea mentem habet sibi iunctam & mirabili modo unitam. Pertractabimus argumentum, hominem; perlustrabimus partes,

A

tes,

tes, ex quibus consistit; inuestigabimus, cur arctissimo teneantur vinculo, & persequemur denique quaedam, ipsius hominis, partiumque eius diuinitus combinatorum ad finem spectantia.

§. II.

Sunt hominum animae; earumque existentia extra aleam posita est. Principii eorum nulla adhibita ratione, qui ex corporis nostri negatione & dubitatione probarunt, animam adesse; experientia, quae cuilibet est quotidiana, eum de sua, procul dubio omni faciet certiore.

§. III.

Animam definituro difficultates sunt impedimento maiores, quae ex cognitionis tam nostrae angustia, quam inde oriuntur, quod res perscrutanda in sensus nostros non incurrit, eosque excedit. *Scholasticus, ens incorporeum; & Cartesianus* eo contentus, quod *ens cogitans*, animam nuncuparit; vterque definitionem dant, definito suo, ut aiunt, latiore. Hinc acutissimus *Locke*, dans s. *Essais philos. de l'entendement humain* L. II. c. 19. §. 4. probabile esse existimat, cogitationem esse actum, non *essentiam* mentis. Philosophis igitur mei assensus suffragium potius impertirer, qui vel in animae vi, corporis ope, hoc vniuersum sibi repraesentandi vltimum requisitum, &

& animae naturam ponunt; quos inter referendus est Vir excellentissimus, Praeses, Fautor ac Praeceptor aestumatissimus. *Cuius videatur Metaph. Psych. rat. Sect. I. Cap. I. §. 591.*; vel in vi; qua sponte agere atque anima percipere potest. Qua de re *Per - Ill. Daviesii Praeceptoris* omni cultu prosequendi legi potest, *Metaph. Psych. rat. Sect. I. Cap. I. §. X.*

§. III.

Veterum sententiis de vna pluribus animabus in vno eodemque homine, recte opposuerunt sophi iis perspicaciores; homini cuidam vnam tantummodo, & quidem animam inesse rationalem. Solum enim est ex tot animantium generibus atque naturis animal, quod vocamus hominem, particeps rationis & cogitationis, cum eiusdem caetera sint omnia expertia.

§. V.

Quamuis ab homine anima nequeat abesse; attamen si eius naturam spectamus, totum ad hominem constituendum, corpus vt requiratur, necesse est. Cuius arctissima ex vnione cum anima, omnes hominum operationes, quas peractas peragendasque quotidie contemplamur, explicari possunt. Naturam igitur hominis duabus absolui partibus, quarum vnam mentem; alteram corpus adpellamus, nemo erro-

erroribus liberatus, inficias ibit. Vid. Per-III. Dariessii
Iurisprud. nat. in Praec. §. 4.

Schol. De partibus hominis naturam constituentibus
semper ac saepe fuit disceptatum. Dantur, qui vnam tan-
tummodo defendentes, a graeco *μονας*, *monistarum* nomen
ducunt; quorum alteri, & quidem *materialistae* animae sim-
plicitatem; alteri, & quidem *idealistae* corpus negant. Hi
rursus in *Pluralistas*, & *Egoistas*, fautores erroris, nemi-
nem praetereuntis, diuiduntur. Sunt reliqui, quibuscum
adhuc sub iudice lis est. Tria hominis statuunt constitui-
ua, & ne extra scripturam s. sapere videantur, allegant:
Luc. I, 46. 47. & 1. ad Tessal. V, 23. Quod attinet ad hos,
nobiscum consentient, si illud motus in corpore producens,
& omnibus animalibus commune, *animae*; affectus autem
animae, *spiritui* simus concessuri. Caeterum sententias
olim vndique receptas, locis in citatis, litterarum sacra-
rum scriptores sunt secuti.

§. VI.

Distinguenda bene a corpore est anima, quo lon-
ge praestantiorem se praestat. Corpus inter compo-
sitas; anima autem inter simplices & res refertur im-
materiales. Interea illius praestantiam indicaturus,
vt eam ille *diuinam* nominet, minime necessarium
esse videtur. Sunt alia, excellentiam mentis signifi-
cantia, verba. Nobis semper cauendum erit, ne
nostra in sententiam *Stoicorum* & *Manichaeorum* in-
cidat. *Stoici* olim arbitrabantur, animam DEi esse
par-

partem : quasi Deus foret compositus & in partes diuideretur. *Manichaei* errorem renouantes, ab ecclesiae patribus sunt refutati, qui docuerunt: *animam creaturam, non partem DEi, ab illo factam, non de illo.*

Schol. Corpus compositum est, & quia nexu rerum non spontaneorum ita constitutum est, ut earum altera alterius motum determinet, *machina* audit. De qua cum *Leibnitio* contendimus, eas, quas producit, mutationes, actiones, & motus, omnes secundum leges partim *mechanicas*, partim *hydraulicas*, partim *pyrobolicas* modificari, & recte nominari: *machinam mechanico-hydraulico-pyrobolicam contemplationis gratia factam.*

§. VII.

Attendamus animum, ad hominis naturam pertinentia, ad animam & corpus. Deprehendimus, & quemlibet sua ipsius experientia docet, quod animae perceptiones, quibus res extra nos positae repraesentantur, consentiant amice, & conspirent illis mutationibus corporis nostri, eis praesertim, quae in sensoriiis eiusdem organis contingunt; nec non, quod motus corporis, quos voluntarios vocamus, respondeant, cogitationibus, earundemque in anima successibus & mutationibus. Inde perspicitur nexus, quem sapientiae rerum principes; *commercium animae & corporis humani* dixerunt. Hinc *Cartesius* Princ. phil. p. 11. §. 2. ita loquitur: *Menti nostrae*

corpus quoddam magis arcte quam reliqua alia corpora coniunctum esse, concludi potest ex eo, quod perspicue aduertamus, dolores aliosque sensus nobis ex improviso aduenire, quorum Mens est conscia, non a se sola proficisci, nec ad se posse pertinere ex eo solo, quod sit res cogitans, sed tantum ex eo, quod alteri cuidam rei extensae ac mobili adiuncta sit, quae res humanum corpus appellatur.

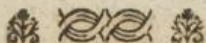
Schol. Sunt, qui *unionem, concordiam*, cet. pro *commercii* habent synonymis, quas tamen, qui accuratius philosophantur, sollicite ab eodem distinguere solent. Conf. BILFINGERI *dilucidat. phil.* §. 319. p. 311. vt & eiusdem tractatus de Harmonia praest. §. 3. 4.

§. VII.

Intercedens *inter animam ac corpus commercium* illud quodammodo vt explicetur *hypotheses philosophicae* sunt inuentae, quae *Systemata* audiunt. Quorum tria * numerantur, quibus, prout cuique placuerit, suum docti assensum praebuerunt.

Schol. *Explicare*, dicitur, *commercium mentis & corporis*, qui rationem eiusdem reddit. Cur plenam nemo vnquam reddiderit, pluribus demonstrat *Antonius de Haen* in libro *de Ratione medendi*. Cap. XXXIII. p. 337. "Substitit, (sunt verba viri gener. experientissimi) hic examen physiologicum:

* Adferri plura, non nescio; sed absint corrupta, ex duobus inuentis diuersimode combinatis composita, & *systemata* ad rem nihil pertinentia.

"gicum: haud enim datum est nobis miri animi nostri cum
"corpore commercii capere leges. Ignoramus prorsum
"eas, quarum ope commercium hoc peragatur, partes.
"Ignoramus, qua se lege & tangant, & moveant, & ite-
"rum fistant:" cer.

§. IX.

Anima & corpus in mutationibus suis sibi inui-
cem respondent. (§. VII.) Anima & corpus rerum
contingentium sunt in numero, cum aliter esse pos-
sint. Ergo determinationis suae rationem habere de-
bent. Illam autem nisi in determinante causa fru-
stra quaesiveris. *Vid. Bilfingeri Tractat. de Harmon.*
praest. §. 17. Itaque vel ab eadem communi causa
determinatur vtraque: vel ita a se mutuo dependent,
vt altera alteri ipsa sit causa determinans. Si prius,
illa communis dirigens causa vt semel atque simul
harmonice constitutas, vnamquamque suis permittit
legibus, quarum ope mutationes certo se ordine mo-
doque insequantur in vtraque, adeoque maneant har-
monicae (habes *Harmoniam praestabilitam*); vel illa
communis dirigens causa actu constanter corpus ex
anima, & vice versa, data determinat occasione (vides
Systema Caussarum occasionalium). Si autem ita a se
mutuo dependent, vt altera per influxum eundem-
que realem alteri sit causa determinans; adest *Phy-*
sicus influxus. Alium non dari *Commercii* in contin-
gentibus fontem facile intelligitur.

§. X.

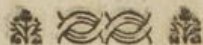
§. X.

Primum, quod itaque in censum venit, *Systema est Harmoniae praestabilitae*. Illud *Commercium* mentis & corporis ad explicandum protulit & inuenit *Leibnitius*, Philosophus quondam celeberrimus. Vult sapiens, absque corpore, animam suas sua vi habere repraesentationes cet. corpusque motus suos absque anima, & consensum reciprocum mutuumque animae & corporis in suis mutationibus inde euenire; quia DEus intellectu suo infinito omnes *possibiles* animas, & omnia *possibilia* corpora distinctissime cognoscens, illa duo elegit, quae in omnibus suis actionibus sibi inuicem perfecte respondere, consuluit. Quocum autem consentientes, vnde sumimus rationem, sufficientem dicam, monstrandi, cur corpus existat; cur cum corpore anima iungatur? & cur denique ad animam perfectiorem reddendam, eius cum corpore coniunctio necessaria sit? Videatur *Cel. Knutzen* diff. de commercio, §. 13. Consentit nobiscum *Vir doct.* ita dicens: "Prae reliquis vero ea difficultas in hoc systemate haud exigua videri posset, quod eodem admissio DEus T. O. M. absque sufficienti ratione mundum corporeum & entia praeter mentes alia produxisse videatur. Cum enim mundo corporeo non existente, vt fatentur Harmonistae, entia intelligentia siue mentes easdem habiturae essent repraesentationes, ac si ille existeret; euentissimum est, quod omnipotens,

tens rerum conditor sine corporum productione finem suum adsequutus fuisset." cet. Extant praeterea, quae Systemati H. P. opposuerunt *Foucherius*, *Baelius*, *Laminus*, *Arnaldus*, *Parentius*, *Torneminius*, *Newtonus*, *Clarckius*, *Stablius* rel., quibus, quantum fieri potuit, omnibus occurrit *Bilfingerus*, huic systemati quam maxime adstrictus in Sect. VI. tractatus supra laudati. Harmoniam denique praestabilitam humanae libertati, sano ergo sensui & bonis moribus admodum contrariam esse, ab his & aliis suspicionibus illam liberandi omnem operam nauauit *Bilfingerus* in litteris ea propter ad *Ioan. Clericum* datis, adque tractatum suum plerumque adiunctis.

Schol. Nouis, nouam *Leibnitii* methodum, commercii mentis & corporis enucleandi, adiectionibus illustrauit, & locupletauit celeberrimus *Wolfius*, vir supra meas laudes positus, tum in aliis scriptis, tum praecipue in *Metaphysica*, idiomate germanico conscripta. Ei se opposuere eruditi multi vulgaris haud nominis. Praecipuus nominari meretur *I. Langius*, & qui, praeter hunc, in arenam descenderunt *Weismannus*, *Buddeus*, *Hofmannus*, *Walterus*, *Holmannus*, *Langhansius*, *Holzbabius* rel. Ceterum notandum, acutissimum *Wolfium*, nec non plures ex iis, qui hoc systema amplectuntur, illud non nisi tanquam hypothesein admittere quamuis probabilem, cuius nec *possibilitas*, multo minus *actualitas* haecenus euieta sit. Falluntur ergo, qui H. P. philosophiae *Wolfianae* caput esse credunt & Fundamentum. Vid. *Wolf. Psych. rat.* §. 633. & *Cel. Kuntzen* diff. §. 13. Annot.

§. XI.

Alterum, quod praeteriri non potest, leuiter attingam, *Causarum occasionalium systema Cartesianum*. Systema hoc a causis occasionalibus nomen accepit, cum mutationes dirigentes occasionem DEo praebeant respondententes, seu dependentes, siue in mente, siue in corpore producendi. Ab aliis etiam *Systema adfidentiae* appellatur. Quod systema ipsum attinet; variis id premi difficultatibus iam dudum viri doctissimi demonstrarunt. Tantum abest igitur eo posito, ut commercii animae corporisque nodum, Cartesianorum princeps, *Malebranchius* soluerit, ut eum magis penitus dissecuerit, multasque introduxerit, quas *Leibnitius*, *Wolffius*, *Bilsingerus*, *Dariefius*, *Dn. Praeses*, *Gottschedius*, *Knutzen*, aliique obseruant difficultates, de quibus, si cepero dicere, pluribus verbis mihi fuerit differendum. Consentunt omnes, Philosophi non esse, in explicandis rerum naturalium phaenomenis statim ad omnipotentis Dei voluntatem prouocare; miracula exaggerare, quae frustra non perpetrat Numen, quod colimus, supremum: & abnegandum fore systema, quod mali autorem, D. T. O. M. efficere posset. Vid. de CROUSAZ *Systeme des Reflexions*. p. 257.

§. XII.

Tertium, quod prioribus antiquius, maiorum nun-

nuncupari potest systema. Illud *mentis corporisque commercium* ita explicat, vt impressiones, in organis sensoriiis factae, motum fluidi neruei in cerebro, seu ideas materiales excitent, quibus auxiliantibus corpus in animam ita operetur, vt sensationes inde oriuntur; Sic in idem eodem modo fluidum agat nerueum anima, per quod toti ita fit praesens corpori, vt omnes corporis motus spontanei inde proficiscantur. Id, quod vulgo *influxus physici systema* audit, difficultatum quae attinent ad modum, nulla habitatione, temporibus nostris omnium optimum a Philosophis summae eruditionis, ac famae, putatur; quorum aemulari negligentiam potius exopto, quam in nouo systemate inuestigando aliorum diligentiam.

Schol. Quos offendit, quod res omnino heterogeneae, corpus & mens, quae nihil fere commune habere videntur, in se inuicem agere supponantur; ab iis petimus, vt animo tractent, quae extra dubitationis aleam posuit *Knutzen* vir clarissimus, in docta sua, *de mentis corporisque commercio per influxum physicum explicando*, dissertatione, Ao. 1735. Regiomonti habita.

§. XIII.

Restat, vt animae ortum inspiciamus, eumque cognitu tam difficilem, quantum fieri potest, pertractemus. Faciam, sed ita, vt multas, quae in ardua hac re versantur, enumerem sententias, ego autem cum Philosophis, multisque maximi nominis Theologis

logis *in* illud, tanquam tutissimum medium teneam. "Qam bellum enim est, velle confiteri potius, quod nescias, quam ista effutientem nauseare atque ipsum sibi displicere." *Cicero de natura Deor. lib. II.* Et *Clericus Oper. Phil. Tom. I. cap. 4.* ita loquitur: Pudendum non est id nescire, quod nunquam ad examen reuocauimus, sed pudendum est, id velle videri scire, quod re ipsa ignoramus.

§. XIV.

Docere animae qui ortum voluerunt, vel animam a parentibus, perinde ac corpus deducunt, qui *traduciani* dicuntur; vel eandem creari a DEO defendunt, qui *creatiani* nominantur. Hi, animae quod attinet in corpus introitum, diuersas in coniecturis partes admittunt. Alteri ante corpus, alteri vna cum corpore, & adhuc alii post corpus productum, arbitrantur, fore vt animae a Deo crearentur. Inde nomina *praeexistentianorum*, *coexistentianorum*, & *infusianorum* alias inaudita.

Schol. De ortu animae per *traducem*, de *praeexistentia* animarum, de *creatione*, multae sunt controuersiae, sui que singulis sententiis patroni. Sententia de *traduce* apud plurimos assensum obtinuit, quamquam & illa suis difficultatibus vrgeatur, si mordicus tenere velimus, nonnullas assertiones, quas de spirituum natura nobis persuasimus. *B. Meisnerus* rem pro more, i. e. solide tractauit *Phil. sobr. Part. I. Sect. III. Cap. VI. Qu. I. De anima.* *B. Lutherus Augusti-*

gustinum sequens dixisse traditur; se nihil publice velle affirmare de illa intricata quaestione: sed priuatim apud se tenere sententiam *de traduce*. Praeexistentiam Angli nonnulli prae ceteris defenderunt: Sunt libri *Henrici Moore* Philosophi Platonico - Cartesiani, & aliorum integri super hoc argumento conscripti. Sententia etiam olim Socrati, & praesertim Platoni, aliisque imputabatur, de quibus *Cicero in fragmentis de consolatione*. A Platonice commentatoribus multis argumentis propugnata est, quam etiam defendendam, quia hac doctrina magnam origini animarum lucem accensam existimarunt, susceperunt veterum ecclesiae christianae doctorum permulti: teste *Huetio in origenien*: lib. II. q. VI. §. X. *Iacobus Thomasius* in oratione aduersus *Christoph. Sandium*, socinianum & strenuum praexistentiae, in libro suo, *de animarum origine*, propugnatorem, scripta, & Lipsiae 1674. edita, illum refutat & demonstrat, grauissimos omnino & maximos inde euenire errores. Multis subsequenter in temporibus placuit coniectura, quam hac de re protulit *Leibnitius de animaculis spermaticis*, quae reperiri potest in princip. eius phil. §. 85. Theodicæ §. 90. Causa DEi §. 81. *Recueil Tom. II. p. 187. sqq.* & quam doctè diiudicauit *Vir exc. Praeses in Psych. rat. Sect. III. Cap. II. §. 653.*

§. XV.

Denique in finem *commercii inter animam & corpus intercedentis*, ordo atque nostrae meditationis incidit natura. Est proximus absque dubio omni, animam suas, corporis ope ac auxilio, acquirere & augere virtutes. Demonstrabo quod summi: res simplices

ces spontaneae, quibus cogitationes, ergo virtutes, *materialiter* spectatae non vi naturae insunt, eas ad acquirendas schemate egent perceptionum. (Vid. Per - III. *Darjesii* Metaph. Monad. Part. gen. Sect. III. Cap. II. §. LXXIX.) Hominis autem anima inter eiusmodi res est referenda. Ergo. Aut tribus positis, si mauiis, hominis naturam constituentibus, (vid. Schol. ad §. V.) nostra non minus constabit probatio. Obiectorum notiones spiritum habere distinctas, ex eius intellectu, cer. patet, quibus autem gaudere nequit; nisi obiectorum notiones antea formauerit. Notiones illas anima abstrahit, & experientia teste, ex iis, quae sensatione cogitat exteriore. Perceptionum autem deficiente schemate, vnde anima suas sensationes assequatur exteriores? A DEo? ne dicas, alias te Leibnitii cartesianorumque sententiae addictum contemplanur; quam (§. X. & XI.) abdiximus.

Schol. Adhibiti vis argumenti in eo sita est, quod animae antequam cum corporibus coniungerentur, suam neque cogitandi, neque cognoscendi facultatem exercuerint. Concedent lubenter omnes vel qualicumque modo animarum propagationem propugnantes. Insurgunt soli, animae *praexistentiam* qui defendunt, & eorum quidem illi, qui animam corpori suo *praexistentem* absque *perceptionum schemate* vlllo cogitasse autumant. Nullo modo fieri posse putant, vt a pueris tot rerum atque tantarum insitas, & quasi consignatas in animis notiones, quas *involucos* vocant, habereamus, nisi animus, antequam in corpus intrauisset, in rerum

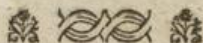
rum cognitione vixisset. Quibuscum ponamus, animam fuisse, antequam suum corpus existeret; attribuamus animae praeexistenti cogitandi, cognoscendique vim & facultatem. Quid inde? A facultate & vi cogitandi ad ipsas cogitationes consequentia non valet. *Status praeexistentiae animae concessus, ut verbis Philosophorum utar, status solummodo substantialitatis incompletae est nominandus; completus ut euadat, animae cum corpore commercium est ineundum.* Suam causam magis defendere credunt, qui in praeeistente anima *obscuras* nominant, quas admittunt, *perceptiones*. Perceptiones obscurae sunt imperfectae: simulac animae cum corpore erit coniuncta, perfectiores redduntur. Animam igitur corpori praeeistentem, aut una cum eo, aut post id existentem, si mauis, sumas; finis ille in Spho positus saluus manebit; et anima augendarum virtutum gratia cum corpore in coniunctionem, & sequens inde venit *commercium*.

§. XVI.

Quibus haecenus ex disputatis (Sph. ant.) facile iam omnibus erit perspectu, animam corporis ope cogitare incipere; sed semel dum inceperit, cogitandique, ut ita dicere fas sit, semel exercuerit vim; corpus potest auferri; attamen cogitare anima non cessat. *Anima enim qua anima cogitat, ut qua spiritus cogitare possit.* (vid. argum. II. Sphi ant.) Quod iis dicendum puto, qui contra nos ex animae immortalitate argumentantes incedunt.

§. XVII.

Hominis anima *perceptionum absque schemate* haud cogi-

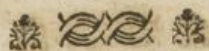

cogitandi initium facit. (§ph. XV.) Ergo omnes eiusdem naturae res finitas, vel praesertim anima superiores eiusmodi, seu alio *cogitandi, cognoscendi, agendi, & operandi egere schemate*, non dicam mihi liquere. Ita placuit *Canzio S. R. vid. iurispud. eius ciuit. Dei. §. 324.* Sed res est altioris indaginis.

§. XVIII.

Pergamus ad ea, quae restant. Finem, cuius (§. XV.) mentionem feci, sequitur alter, vel cum eo potius combinatur, quem *diuinarum perfectionum manifestationem* putamus. Posito uno, ponendus est alter. Anima corpore mediante suas amplificat virtutes, & optimum omnino testimonium numinis summi bonitatis, sapientiae ac potentiae infinitae simul exhibet *animae corporisque commercium*. De *Caraccioli*, vir scriptis aequae ac virtute celeberrimus, sequentia hac de re fecit verba lectu dignissima: Si l'ame se trouve jointe a la matiere, c'est que l'homme placé au milieu d'un monde corporel, deuoit avoir une intelligence capable de l'élever a l'Etre suprême, & un corps en meme temps propre à palper, & voir tout ce qui l'environne. Sans corps il etoit aveugle & muet dans ce vaste univers; sans ame, il avoit le sort des animaux, qui ne connoissent, ni leur principe, ni leur fin, & dont les operations mēchaniques ne devoient peut être pas plus etonner, que les mouvemens revulsifs de cette plante appellée sensitive.

L'uni-

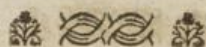
L'union de ces deux substances, si intime, & si admirable, met l'homme en état de s'interroger lui-même, d'interroger tous les êtres, de juger, de prononcer, de combiner, & d'exécuter. Noble exercice! Heureux travail, qu'on doit préférer à toute autre étude! Que nous importe d'avoir une définition précise de l'ame. Passerons nous toute nôtre vie dans une speculation sterile sur un objet, qui nous sera toujours caché. Il vaut sans doute bien mieux sentir nôtre ame, que de la définir. *Vid. La conversation avec soi-même. p. 14.*

§. XIX.

Abfit eorum conatus, Deum S. T. O. benignissimumque vituperandi in suscepto corporis cum anima coniunctionis negotio; quia saepissime inde multae & maximae eveniunt animae corporisque imperfectiones, & homines facile miserrimi. Eueniunt; sed Deo inuito, ex mortalium solo libertatis abusu. Vsum abusus non tollit. Omne alias & quidem saluberimum, quod Deus optime fecit, foret spernendum. Res per se vtilissimae, si iis abutamur, fiunt saepe perniciosissimae. Vsus habet laudem: crimen abusus habet. Ita Cicero: At fortasse non omnia eueniunt, quae praedicta sunt; ne aegri quidem quia non omnes conualescunt, idcirco ars nulla medicina est: de Nat. Deor. lib. II. p. 20.

C

§. XX.

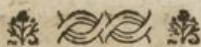
§. XX.

Bonitate, sapientia, ac potentia summa, virtutibus, quae in corporis animaeque commercio luculenter apparent, cunctos quibus contigit, numen supremum perfecte obstringit; ut mentem suam, corpusque domicilium mentis, & statum suum, quantum fieri potest, perficiant, ut diuinarum fiant virtutum specula clarissima, atque hunc ad finem omnibus utantur praesidiis, quae a prouida numinis benignitate subpeditantur. Praestantissimum, inde colligimus, quod nobis sit, Deo patri communi & omnium benefactorum summo, omnino dedicandum, offerendum & vouendum esse. Neque vero satis esse vegeti corporis robur illi dedicare, sed mentis praeterea addendam esse puram, candidamque sinceritatem. *Inde Augustinus*: Quod si corpus, quo inferiori, tanquam famulo utitur anima, sacrificium est; quanto magis anima ipsa, cum se refert ad Deum & Prosp. Epigr. XV.

Quid voueat Domino, quisque bene corde volutat;
 Ipsum se totum praeparet & voueat;
 Maior enim offerri nequit hostia mentis in ara.

§. XXI.

Omni iamiam animantium generi a natura tributum est, ut se, vitam, corpusque tueatur, declinetque ea, quae ei nocitura videantur; praesertim autem

tem omnibus, animae corporisque commercii scopum apertis oculis intuentibus, in coniunctione cum corpore retinendus est animus, nec iniussu eius, a quo ille est datus, ex hominum vita migrandum est, ne munus humanum assignatum a Deo defugisse videamur. Est voluptas animae insita, (inquit Cicero) cuius beneficio diuturnam in corpore mansionem sustinet, & omnia fugit, quae ei putantur contraria. *Autopsias* facta ipsa natura reclamitat, portentum atque monstrum certissimum est, esse aliquem humana specie & figura, qui tantum immanitate bestias praeierit, ut, cum salutis gratia suavissimam hanc lucem aspexerit, sese interitus sui causa indignissime luce priuarit. Crudelitas, quae animos reddit duriores & acerbiores, omnino est fugienda. Qua si hominum genus teneretur, inter feras satius esset aetatem degere, quam in hac tanta immanitate versari. Certe quum emunctae naris pagani errorem hunc agnouerint crassissimum, mirandum est sane, eo interdum christianos abripi, ut sibi peccatum admodum leue aliquod sese committere persuadeant. Exempla sunt odiosa. Crimen, qui ponderat, illud amoris, obedientiae, fiduciae, gratae menti, timori, subiectioni, aliisque erga Deum repugnare officiis; nec non officiis erga se ipsum, quae studio salutis propriae continentur, simulque iis erga alios, quibus perfectior factus prodesse, aliorumque imperfectionibus

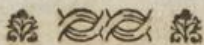

subuenire potuisset, contrarium esse; dubium est nullum, quin scopo suo conuenienter, absque scelere tam nefario, quam impio semper sit victurus, vitamque honestam vel miserrimam longe antepositurus morti turpissimae.

§. XXII.

Nonne cogitemus, homines omnia ea, animam & corpus, & quae ad commercium animae corporisque sustentandum a DEo ita largiter ac benigne accepta attente considerantes, manibus ad coelum uersis, summo benefactori summas gratias acturos; se longe omnium ab eo creatorum felicissimos praedicaturos, & in bene semel suscepto vitae instituto constanter esse perseveraturos. Attamen, proh dolor! sunt, qui peruerse agendo, optimis maximorum beneficiorum vinculis obstricti, benignissimo Numini, cui salus vniuscuiusque ita curae est, vt, quae ad illam efficiendam, conseruandam, augendamque pertineant, quantum sit in ipso, desiderari non patiat, ad officia, quae requirit, implenda, omnes omnino obligationes recusant. Sunt qui haud obedientes, & vitam viuentes turpissimam, verba animo grato proferunt indignissima, & diem, qua nati sunt, aperto ore execrantur. Vitium, quod committunt, est horrendum & ex peruersa eorum oriri videtur voluntate, summam DEi ad eorum salutem abnegandi propensionem.

§. XXIII.

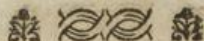

§. XXIII.

Tale quoddam perpetrantes, ad crimen, quo sunt obnoxii, iustificandum, nos non fugit, plerumque ad factum Iobi, suo maledicentis natali, a sanctis scriptoribus ad detestandum memoriae proditum, transire. Dura certe locutus est contra vitae autorem Iobus, exoptans, sibi nullum fuisse diem. vid. eius lib. Cap. III. 2. 3. Quoniam autem istam execrationem expressit infirmitas, dolorque acerrimus produxit; crimini eius etiam minor inest culpa. Saltim motiua, quae dicuntur externa, Iobi vitium quodammodo excusarent. Quae non dubitamus, quin de eodem delicto, a quodam vate commisso, caeteris paribus, valeant. Ier. XX. 14.

§. XXIV.

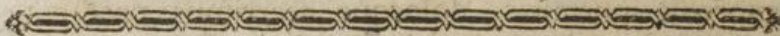
"Alterutram illorum sortem esse optimam, vel non nasci, vel natum sic cito obire diem": male dictum est a Possidippo, interprete Scaligero. Temerarius ille non est audiendus; sed in doctrina de animae corporisque commercio, eiusque fine, omnem alium longe superante, magis erudiendus. Nam, quis fit, quaeso, qui velit, vt neque quemquam perficiat, nec ipse ab vlllo perficiatur; vt neque alios feliciores reddat; neque ipse circumfluere copiis atque in rerum abundantia viuere optet. Respondeamus ei verbis *Martialis* ex Lib. X. Epigr. 47."

Quod sis, esse velis, nihilque malis:
Summum nec metuas diem, nec optes.

Et finiamus Horatiano; Sors optima est ei, & occupat.

Nomen beati, qui Deorum
Muneribus sapienter vti,
Duramque callet pauperiem pati,
Peiusque letho flagitium timet.

*NOBILISSIMO AC DOCTISSIMO
DOMINO CANDIDATO*

S. P. D.

P R A E S E S.

Quam eruditionis Tuae specimen editurus conscripsisti dissertationem, eam propterea Tibi talem reddo, qualem mihi obtulisti. Quemadmodum igitur in ea perficienda alieno non indignisti auxilio; ita nullus dubito, quin absque meo etiam adiumento eandem strenue feliciterque defensurus sis. Interim petitioni Tuae libentissime satisfaciens praesidis in me suscipio munus, ut occasionem nanciscar, sicuti doctrinam haud vulgarem, ita eius praemia, summos, qui Te expectant, in philosophia honores publice Tibi gratulandi. Vale & mihi fauere perge.